

еднасьці і згоды між сынамі аднэй Маткі—Беларусі. Вось, усе сьвядомыя беларусы павінны ўзяцца за такую работу. Толькі ў еднасьці — сіла, і гэтую сілу прыдбаць можам мы самі².

Гэта і ёсьць наш доўг: трэба ня толькі *гаварыць* аб еднасьці ўсіх беларусаў, але *жыцьцём сваім* шырыць згоду і братнюю любоў у народзе. Каб жа зьніштожыць разьдзел, які робіцца між намі, дазваньня, трэба зьвязаць самую прычыну разьдзелу: трэба дайсьці таго, каб наша мова здабыла сабе належныя правы ў грамадзкім жыцьці, значыць, і ў царкве, і ў касьцёле, каб праваслаўе і каталіцтва на Беларускай зямлі перастала быць расейскім і польскім, а было беларускім. Толькі тады гэтыя рэлігіі ня будуць дзяліць суцэльнага народу.

Канчаючы гэты год і аглядаючыся назад, мы бачым, што вось для гэтай справы зроблена найменш. Ня год быў дрэнны, ня ён „чагось нам не дадаў“, а мы самі спалі. Дык няхай жа гэты „Год Новы паправіць!“³.

Навагоднія думкі

Вось і Новы Год ідзе. З чым спатыкаем мы яго, што прынясе ён нам з сабой?

Гэта думка падымаецца ў галаве кожнага чалавека. Гэтае пытаньне страшэнна важна і для нас, беларусаў, бо ж мы жывем найбольш надзеяй на *будучыну*.

На вялікім абшары раскінулася наша бацькаўшчына. Мільёны мазалістых рук працуюць на роднай зямлі. Гляняце, як гэтыя сярмяжныя палкі возьмуцца за свае аружжа — сохі, плугі, бароны: тады з папараў і дзірванаў робяцца шэрыя неаб'ятныя прасторы, а праз колькі нядзель мора жывой зеленай пакрые гэту як бы мёртвую шарызну. І, бачачы гэта, у сэрцы родзіцца вера—надзея, а з грудзей вырываецца моцны і сьмелы крык: „Жыве Беларусь!“¹

Жыве Беларусь, але хто жыве на ёй? Спытайся ў людзей і напэўна пачуеш адказ: „тутэйшыя“, „простыя“... Народ забыўся, хто ён. Забыўся, але душа ў ім жывая, і гэтыя мільёны беларусаў раней ці пазьней стануць тым, чым павінны быць: сьвядомымі беларусамі—людзьмі, раўнапраўнымі грамадзянамі сярод братніх народаў. Жыцьцё робіць сваю работу: мы ўжо пачалі будзіцца і, пазнаўшы вялікія ідэалы, пераказаныя нам сьветачамі чалавечаства, мы пойдзем назначанай імі дарогай да лепшай будучыны ўсіх народаў.

На гэтай дарозе мы спаткаем у кожным народзе таварышоў і ворагаў. Зь першымі з кожным крокам уперод будзем збліжацца, будзем лепей разумець адны адных; зь неспрыяцелямі будзем усё болей разьдзяляцца, і нашы дарогі разьдуюцца так, каб ніколі не сустрэціцца: мэты нашы розныя. Наша дарога з тымі, што ўмеюць шанаваць кожны народ і не зачыняюць нам дзьвярэй к сьвету; мы разам зь імі будзем дабівацца месца для кожнай нацыі ў вялікай людзкой грамадзе!

Праз кніжку, навуку, праз захаваньне свайго нацыянальнага я — сваёй душы — уойдзем і мы, беларусы, да людзкой грамады. З гэтымі думкамі і ідэаламі пачынаем мы Новы Год, маючы веру і ахвоту да працы, апіраючыся на падмогу ўсяго народу, у каторым нацыянальная сьвядомасьць будзіцца з кожным днём болей.

Як змагаецца вясна з зімой, так трэба і нам змагацца з доляй—нядоляй. Як зіма проці вясны не ўстаіць, як пад праменьнямі сонца ажыўляецца зямля, скаваная ледзянымі путамі, так і ўвесь край наш і народ беларускі ажывіцца пры супольнай дружнай працы сьведамых беларусаў: бо душу нашу гартавалі сталецьці, бо мову нашу складалі пакаленьні, бо нас не адзін чалавек, а дзясятка мільёнаў!

Вера і надзея наша ў нас самых. Мы сваімі рукамі будзем каваць сабе новае жыцьцё і выкуем: іскра жыцьця не затухла ў народзе, і прыйдзе час, што яна разгарыцца яркім полымем.

Няхай жа гэты Новы Год набліжае нам ясьнейшую будучыну! Няхай злучыць у адну сям'ю ўсіх беларусаў, каторых доля—мачыха дагэтуль сварыла між сабой і цкавала брата на брата! Да працы над гэтым мы клічам усіх.